

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Kultuuri- ja hariduskomisjon

20.3.2014

TÖÖDOKUMENT

ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv liikmesriigi territooriumilt ebaseaduslikult väljaviidud kultuuriväärtuste tagastamise kohta (uuesti sõnastatud)
(COM(2013)0311 – C7-0147/2013 – 2013/0162 (COD))

Kultuuri- ja hariduskomisjon

Raportöör: Marie-Christine Vergiat

Teatis vastuvõtumenetluse kohta seoses ettepanekuga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv liikmesriigi territooriumilt ebaseaduslikult väljaviidud kultuuriväärtuste tagastamise kohta (uuesti sõnastatud)

(COM(2013)0311 – C7-0147/2013 – 2013/0162 (COD))

Komisjoni ettepanek

1993. aastal, kui kaotati sisepiirid, võeti vastu nõukogu direktiiv 93/7/EMÜ liikmesriigi territooriumilt ebaseaduslikult väljaviidud kultuuriväärtuste tagastamise kohta eesmärgiga tagada liikmesriikide „rahvuslikuks rikkuseks” liigitatud kultuuriväärtuste kaitse. Kõnealuse direktiivi eesmärk on ühitada kaupade vaba liikumise aluspõhimõtte rahvuslike rikkuste tõhusa kaitsmise vajadusega.

Direktiivi hindamistes on rõhutatud selle vahendi piiratud tõhusust, peamised kindlaks tehtud probleemid on direktiivi lisas loetletud kultuuriobjektide tuvastamise kriteeriumid, tagastamisnõuete esitamise tähtajad ja menetluste maksumus.

Arvestades kultuuriväärtuste ebaseadusliku kaubanduse ulatust, tegi Euroopa Liidu Nõukogu 13. ja 14. detsembril 2011. aastal järelduse, et kiiremas korras on vaja tugevdada võitlust selle nähtusega, ja soovitas komisjonil võtta selleks vajalikud meetmed.

Ta on teinud ka uuestisõnastamise alusel direktiivi 93/7/EMÜ teatud hulga olulisi muudatusi.

Direktiivi 93/7/EMÜ sätete muudatused hõlmavad peamiselt järgmisi aspekte:

- laiendada direktiivi reguleerimisala kõigile aluslepingu artikli 36 tähenduses „rahvuslikuks rikkuseks” liigitatud kultuuriväärtustele, mis on kooskõlas lisa väljajätmisega;
- kasutada siseturu infosüsteemi (IMI) keskasutuste halduskoostööks;
- pikendada tähtaegu, mis on seotud teises liikmesriigis leitud kultuuriväärtuse laadi kontrollimise ja tagasinõude esitamisega;
- kehtestada kultuuriväärtuse ostjale kohustus tõendada, et ta on täitnud nõutavat hoolsuskohustust, ja mõiste „nõuetekohaselt hoolikas” tõlgendamise ühised kriteeriumid.

Menetluse etapid

a) Euroopa Parlamendi ja nõukogu vastavate seisukohtade määratlemine

Kultuuri- ja hariduskomisjon võttis 21. jaanuaril 2014 vastu Marie-Christine VERGIAT' juhtimisel koostatud raporti.

Nõukogu omalt poolt jõudis juba 2013. aasta novembris kokkuleppele üldises vaatenurgas asjaomasele ettepanekule kultuuriväärtuste tagastamise kohta.

Vaatamata Euroopa Parlamendi ja nõukogu seisukoha ühtimise kõrgele tasemele seoses uuestisõnastamise enamiku põhiosadega, sealhulgas lisa väljajätmine, IMI kasutamine, tähtaegade pikendamine ja tõendamiskoormis hoolsuskohustuse täitmisel, oli vaja kahte pikka kolmepoolset kohtumist, et jõuda kahe institutsiooni vahelisele kokkuleppele.

b) Kolmepoolsed kohtumised

29. jaanuaril ja 18. veebruaril 2014 toimunud kolmepoolsetel kohtumistel arutati peamiselt järgmisi punkte:

- artikli 1 ette uue artikli lisamine, et määratleda kõigepealt direktiivi eesmärk, selle asemel et alustada mõistetega. Nõukogu võttis raportööri selle ettepaneku vastu, kuigi see jäi uuestisõnastamise kui sellise raamistikust väljapoole;
- IMIga seotud täpsustuse lisamine, mis väljendaks selgelt, et seda tuleb kultuuriväärtuste eripära arvesse võtmiseks kohandada;
- isikuandmete kaitsega seotud lisasätete nimetamine;
- vajaduse korral direktiivi reguleerimisala laiendamine direktiivi artiklis 1 määratlemata kultuuriväärtustele: nõukogu soovis direktiivi selle sätte põhjendustesse ümber paigutada. Euroopa Parlament oli selle vastu ja eelistas oma seisukohta;
- ekspertide rühma, kelle ülesanne on jälgida direktiivi rakendamist, moodustamise nimetamine: nõukogu soovis lisada selle sätte põhjendusse, Euroopa Parlament aga artiklisse. Vaatamata komisjoni vastuseisule leppisid kaks institutsiooni kokku, et nimetatud märkus jäetakse põhjendusse;
- ebaseaduslike väljakaevamiste eraldi nimetamine;
- liikmesriikidele suunatud nõue määratleda selgelt kultuuriväärtuse mõiste ulatus ja lihtsustada juurdepääsu kultuuriväärtustega seotud teabele. Nende Euroopa Parlamendi nõutud lisanduste eesmärk on tagada õiguskindlus. Teades, et nüüd lasub hüvitise saamiseks nõutava hoolsuskohustuse tegeliku täitmise tõendamise kohustus hüvitist nõudval kultuuriväärtuse ostjal, soovis raportöör selle tagamist, et hoolsuskohustuse täitmist võimaldavad tingimused oleksid hästi täidetud. See nõue oli arutlusteema pikkadel aruteludel, kus nõukogu leidis, et liikmesriikidel on juba olemas piisavad asjaomased õigusaktid. Mõiste „kultuuriväärtus” määratlus ja juurdepääs teabele lisati lõpuks kompromisstekstina kahte põhjendusse;
- üleskutse liikmesriikidele ratifitseerida UNESCO 1970. aasta kultuuriväärtuste ebaseaduslikku sissevedu, väljavedu ja omandiõiguse üleandmise keelamist ning ärahoidmise abinõusid käsitlev konventsioon ning UNIDROIT’ 1995. aasta konventsioon varastatud või ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuste kohta. Raportööri palvel lisati see erimärkus põhjendusse viitega nõukogu 13. ja 14. detsembri 2011. aasta järeldustele;
- märkus, et kultuuriväärtuste tagastamine ei hõlma üksnes siseturgu, vaid ka Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 167 sätestatud üleeuroopalise tähtsusega

kultuuripärandi säilitamist ja kaitsmist. Nõukogu oli artikli 167 eraldi nimetamise vastu ja kompromiss-sõnastus leiti põhjenduses.

Kahe kolmepoolse kohtumise üksikasjalik aruanne saadeti raportöörist, variraportööridest ning kultuuri- ja hariduskomisjoni esimehest koosnevale läbirääkimismeeskonnale. Nimetatud aruanded on kättesaadavad sekretariaadis.

c) Menetluse lõpetamine

Pärast kahte kolmepoolset kohtumist saatis alaliste esindajate komitee 27. veebruaril 2014 kultuuri- ja hariduskomisjoni esimehele Doris PACKile kirja, milles teatab, et nõustub kirjale lisatud kahe institutsiooni poolt läbi räägitud kompromisstekstiga. Selles kirjas kinnitab alaliste esindajate komitee samuti, et kui Euroopa Parlament võtab esimesel lugemisel vastu kirjale lisatud teksti, kinnitab ta ise aluslepingu artikli 294 lõike 4 kohaselt Euroopa Parlamendi seisukoha.

Vastavalt kodukorra artiklile 70 on nüüd kultuuri- ja hariduskomisjoni kord väljendada oma seisukohta komisjoniga peetud läbirääkimiste tulemusena koostatud kompromissteksti kohta lihthäälteenamusega hääletuse vormis.

Kui see vastu võetakse, saadetakse kompromisstekst täiskogule, kellele see esitatakse samuti aprilli teisel istungil konsolideeritud muudatusena, mis sisaldab kogu läbiräägitud teksti.

Kui täiskogu selle muudatuse vastu võtab, jätkub menetlus alaliste esindajate komitee kirjas kavandatud kujul ja lõpeb kokkuleppega esimesel lugemisel.

Raportööri soovitus

Üldiselt võib öelda, et tegemist on olemuselt „tehnilise” menetlusega ning et Euroopa Parlamendi läbirääkimismeeskonna ja nõukogu arutelu käigus ei kerkinud esile ühtegi suurt vaidlusküsimust. Arvestades, et Euroopa Parlamendi läbirääkimiste käigus väljendatud peamised mured leidsid koha vastuvõetavates kompromissides, ei näi teine lugemine olevat vajalik ega soovitatav.

Seetõttu soovitab raportöör parlamendikomisjonil tekst heaks kiita ja täiskogule esitada, et lõpetada menetlus esimesel lugemisel.